

Prowadzono prace związane z organizacją muzeum przyrodniczo-leśnego na Świętym Krzyżu angażując specjalnie w tym celu pracownika naukowego w osobie mgra inż. Jerzego Ćmaka, sprawującego opiekę nad muzeum, którego otwarcie nastąpiło w dniu 1 września 1954 roku (por. str. 33/34).

Zanotowano znaczny wzrost ruchu turystycznego; w roku 1954 zwiedziło Świętokrzyski Park Narodowy około 150 000 osób. W dni świąteczne w dwu najatrakcyjniejszych punktach, tj. w rejonie Łysicy i Świętego Krzyża, największe nasilenie ruchu osiągało liczbę 2000 turystów dziennie. Równoległe z rozwojem turystyki dało się zauważyć poważne zmniejszenie się szkód wyrządzanych przez turystów, co jest w znacznej mierze zasługą kieleckiego oddziału Polskiego Towarzystwa Turystyczno-krajoznawczego, przydzielającego wycieczkom wykwalifikowanych przewodników, a zarazem — rezultatem wysiłków zwiększonego w sezonie turystycznym o jednego przewodnika i dwu dozorców personelu terenowego Parku Narodowego.

W miejscach szczególnie często odwiedzanych przez turystów ustawiono liczne kosze wiklinowe na śmiecie, przy drogach i ścieżkach umieszczono tablice informacyjne, w miejscach wypoczynkowych ustawiono stoły i ławki oraz dokonano naprawy mostków na głównym szlaku turystycznym.

Stan zwierzyny w Świętokrzyskim Parku Narodowym poprawił się znacznie, dzięki intensywnemu dokarmianiu oraz wyłączeniu Parku z polowań. Zapoczątkowano również akcję dokarmiania ptaków wewnątrz lasu.

Znaczną uwagę poświęcano popularyzacji zasad ochrony przyrody, realizując ją m. i. przez przygotowanie 9 pogadanek dla miejscowych radiowców oraz opracowanie łącznie 14 artykułów i notatek, dotyczących spraw Parku lub zagadnień ochrony przyrody, które ukazały się w czasopiśmie: „Chrońmy przyrodę ojczystą“, „Las Polski“, „Łowiec Polski“, „Pszczelarstwo“ oraz w prasie codziennej. Dzięki pomocy dyrekcji Parku Narodowego młodzież okolicznych szkół podstawowych wykonała kilkadziesiąt skrzynek lęgowych dla ptaków oraz prowadziła akcję dokarmiania ptaków w zimie.

Wśród osiągnięć Świętokrzyskiego Parku Narodowego należy wrzeczcie wspomnieć o opracowaniu przez dyrektora Parku czterech pomysłów racjonalizatorskich, z których dwa dotyczą bezpośrednio ochrony przyrody (automatyczny karmnik dla ptaków pod nazwą „Ptasia gospoda“, mieszanka pokarmowa dla ptaków), jeden zaś — techniki gospodarstwa rezerwatowego (nowa metoda czyszczeń w młodnikach oraz organizacja zespołowej pracy ich wykonania).

E. Krysztofik

Tatrzański Park Narodowy

Działalność Rady Tatrzańskiego Parku Narodowego

Fakt utworzenia Tatrzańskiego Parku Narodowego (por. „Chrońmy przyrodę ojczystą“ z. 2, 1955) postawił nowe zadania przed działaczami na polu ochrony przyrody, a także przed naukowcami pracującymi w Tatrach. Powołana do życia Rada TPN, pod przewodnictwem prof. W. Szafera, odbyła pierwsze swoje posiedzenie w Zakopanem w dniu 28 lipca 1955 r. Na posiedzeniu tym, w którym wzięło udział wielu fachowców z rozmaitych dziedzin naukowych i gospodarczych, został ustalony regulamin Rady TPN. Jednym z ważnych postanowień regulaminowych było powołanie stałych zespołów fachowców.

Zostały powołane następujące zespoły: a) badań naukowych, b) turystyki i sportu, c) zagospodarowania przestrzennego, d) zagadnień gospodarczych, e) popularyzacji i propagandy, f) współpracy z Tatrzańskim Parkiem Narodowym po stronie słowackiej.

Pierwszy z wyżej wymienionych obradował Zespół Zagospodarowania Przerzennego TPN, w Zakopanem dnia 29 sierpnia 1955. Tematem obrad była m. i. kwestia otoczenia schroniska turystycznego na Kala-tówkach, budynku niewłaściwego pod względem założeń architektonicznych i rażącego swym wyglądem na tle pięknego krajobrazu Tatr.

Zespół Badań Naukowych TPN odbył swe pierwsze zebranie w Zakładzie Ochrony Przyrody PAN w Krakowie dnia 7 listopada 1955 r. Na zebraniu tym poruszane były kolejno poszczególne dziedziny badań naukowych, przeprowadzanych obecnie w Tatrach. Badania geograficzne w Tatrach przedstawił prof. M. Klimaszewski. Najważniejszą pracą dokonywaną obecnie w tej dziedzinie jest zdjęcie morfologiczne Tatr w skali: 10 000. Niedomagania stwierdził referent w dziedzinie badań hydrologicznych w Tatrach. Wskazał on również na niewystarczający stan naszych wiadomości o klimacie Tatr, podkreślając, że w opanowaniu tych wiadomości przewyższają nas znacznie badacze czechosłowaccy.

Badania geologiczne w Tatrach oświetlili profesorowie W. Goetel i S. Sokołowski. Naczelną pracą geologiczną wykonywaną obecnie w Tatrach jest zdjęcie geologiczne w skali 1:25 000. Praca ta jest na ukończeniu, a w przyszłości przewiduje się wykonanie bardziej szczegółowego zdjęcia geologicznego Tatr w skali 1:10 000.

O badaniach botanicznych w Tatrach mówili profesorowie: W. Szaffer i B. Pawłowski. Taty są lepiej poznane pod względem botanicznym aniżeli inne obszary naszego kraju, są one jednakże tak zróżnicowane, że nasza obecna znajomość flory i roślinności Tatr jest jeszcze niedostateczna. W druku znajduje się dzieło prof. B. Pawłowskiego pt. *Flora Tatr I* tom. Wypełni ono wiele istniejących luk w naszej wiedzy o florze tatrzańskiej. Dotkliwie daje się odczuć brak znajomości z dziedziny synekologii zespołów i wymagań ekologicznych poszczególnych gatunków roślin tatrzańskich. Brak również szczegółowych badań kierunków sukcesji roślinnych.

Omawianie zagadnień faunistycznych rozpoczął prof. M. Gieysztor referując przeprowadzane obecnie badania nad fauną wodną Tatr. Prof. R. Wojtusiak omówił stan badań nad fauną lądową Tatr. Podkreślił nierównomierność wyników badań w tym zakresie oraz konieczność ustalenia granic rezerwatów ścisłych w TPN, co jedynie może dać gwarancję przeprowadzenia planowanych na dłuższy czas badań faunistycznych i ekologicznych. Doc. B. Ferens przedstawił stan badań awifaunistycznych w Tatrach. Obecnie na ukończeniu jest opracowana przez referenta monografia awifauny Tatr Polskich. Doc. K. Kowalski omówił badania speleologiczne w Tatrach, które osiągnęły wysoki poziom. Podkreślił on konieczność przeprowadzenia badań zespołowych nad fauną jaskiń tatrzańskich. Doc. K. Kowalski zreferował również sprawę badań nad ssakami w Tatrach, podkreślając słaby stopień ich poznania, szczególnie uderzający wobec pięknych wyników w tej dziedzinie naukowców słowackich. W zakresie badań nad entomofauną Tatr prof. S. Kapuściński zawiadomił obecnych o przeprowadzonych badaniach nad zoocecydiologią Tatr oraz nad szkodliwymi owadami w lasach tatrzańskich.

Dyrektor Muzeum Tatrzańskiego J. Zborowski nadesłał zawiadomienie o wykonywanych w ramach Muzeum badaniach nad historią pasterstwa oraz górnictwa i hutnictwa w Tatrach.

Poruszona została również ważna sprawa dokumentacji naukowej. Mówiono w tym zakresie o konieczności utworzenia muzeum TPN. Dr W. H. Paryski przedstawił stan prac nad bibliografią tatrzańską. Całość tego dzieła obejmie około 150 arkuszy wydawniczych, a materiały te już obecnie są udostępnione przez autora osobom zainteresowanym.

Wiele uwagi poświęcono wreszcie organizacji badań naukowych w Tatrach. Wielokrotnie została podkreślona konieczność szybkiego utworzenia stacji terenowo-badawczych w Tatrach. Zarząd Parku ma otrzymać w najbliższym czasie duży budynek w Jaszczurówce, gdzie może powstanie również stacja naukowa Polskiej Akademii Nauk. Ustalono, że w lecie 1956 roku odbędzie się w Zakopanem spotkanie polskich i czeskich naukowców, pracujących w Tatrach. Zorganizowaniem tej imprezy zajmie się dr Z. Radwańska-Paryska.

Obrady ujawniły wielkie luki istniejące w naszych wiadomościach o Tatrach. Na drodze pogłębienia naszej wiedzy o przyrodzie Tatr piętrzą się znaczne trudności, wynikające przede wszystkim z braku oparcia dla badań terenowych. Trudności te mogą usunąć jedynie stacje naukowo-badawcze, w których przeprowadzane będą odpowiednio zorganizowane badania zespołowe, obejmujące najważniejsze tatrzańskie problemy naukowe. Okazało się też, że istnieją podstawy do optymistycznego spojrzenia w przyszłość badań naukowych w Tatrach. Nadzieje te uzasadnia przede wszystkim fakt, iż mamy wreszcie Tatrzański Park Narodowy, a po wtóre wielkie zainteresowanie naszych naukowców problematyką tatrzańską. Wspólnymi siłami dążyć należy do coraz dokładniejszego poznania przyrody Tatr, pamiętając równocześnie o obowiązku stałego czuwania nad ich skuteczną ochroną.

S. Myczkowski

OCHRONA ROŚLIN

Nowe znalezienie kwitnących okazów bluszczu w Jurze Krakowskiej

W związku z artykułem pt. *Bluszcz* („Chrońmy przyrodę ojczystą“, 1951, z. 9—10) oraz w nawiązaniu do ogłoszonej później w tymże czasopiśmie (1954, z. 5) notatki o znalezieniu kwitnących okazów bluszczu (*Hedera helix*) na terenie Jury Krakowskiej, jeden z naszych czytelników. Władysław Wojewoda, podaje opis dwu dalszych, godnych uwagi stanowisk tej rośliny. Jedno z nich znajduje się na wapiennych skałkach w odległości 0,5 km na północ od drogi prowadzącej z Brodły do Poręby-Zęgoty (powiat chrzanowski). Skałki te mają wystawę północno-zachodnią. Rosną na nich dwa okazy bluszczu kwitnącego.

Drugie stanowisko znajduje się koło wsi Rybnej (powiat krakowski) na terenie przysiółka „Wrzosa“. Są to również skałki wapienne o wystawie zachodniej, położone blisko drogi z Brodły do Zalas, Tu również rosną dwa okazy bluszczu, które kwitły prawdopodobnie w jesieni 1954 r., owoce jednak się nie zawiązały.

Stanowisko obuwika w Jurze Krakowskiej

Podczas objazdu lasów Jury Krakowskiej celem wybrania płatów do badań nad fenologią zespołu buka napotkaliśmy wyjątkowo obfite stanowisko obuwika (*Cypripedium calceolus*).

Stanowisko to znajduje się na Michałowcu, górze leżącej na terenie leśnictwa Pazurek (nadleśnictwo Rabsztyń). Znane ono było florystom krakowskim, lecz jak dotychczas nie podawane w literaturze. Ze względu na nadzwyczaj obfite występowanie tu obuwika warto wspomnieć